

Examining the Degree of Conformity of media formats and artistic aspects of Roshd Nojavan Magazine with the Needs of Students

Nayereh. Shahmohammadi^{1*}

1. Associate Professor, Organization for Education Research and Planning, Ministry of Education, Tehran, Iran

ARTICLE INFORMATION

Article type

Original research

Pages: 82-96

Corresponding Author's Info

Email: nsh_teh@yahoo.com

Article history:

Received: 2022/12/31

Revised: 2022/11/01

Accepted: 2022/11/09

Published online:

2023/05/07

Keywords:

content, media, artistic and visual aspects, content adaptation, students' needs.

ABSTRACT

Background and Aim: This research aimed to investigate the degree of adaptation of media formats and artistic aspects of Roshd Nojavan magazine to the media needs and interests of first-year high school students. **Methods:** This study is exploratory research in which a qualitative method (content analysis) and a survey (survey of students) were used. The sample in the qualitative part included nine issues of Roshd Nojavan Magazine published during the three years of 2020, 2021, and 2022, and the quantitative was 708 high school students. The research tools were content Checklist forms and semi-structured questionnaires. The reliability of the checklist forms and the questionnaire were 0.8 and 0.7 respectively. To analyze the data, coding of the texts with an inductive approach was used in the qualitative part, and descriptive statistics, one-sample chi-square test, and the Freidman test were used in the quantitative part. **Results:** In general, the results show that in terms of media formats, the magazine, in the formats of articles, entertainment, humor, and comic strips and headlines were completely in accord with the needs of students, in the formats of reports and notes, there was relative compliance, but in the format of interviews, the performance of the magazine was weak far from students' expectation. **Conclusion:** From the artistic and aesthetic aspects of the magazine, the three indicators: letter size, the visualization of the magazine, and the color of the photos, do not fully comply with the needs and interests of the students, and adaptation of the students' need with the size of the photos is average.

This work is published under CC BY-NC 4.0 licence.

© 2023 The Authors.

How to Cite This Article:

Shahmohammadi, N. (2023). Examining the Degree of Conformity of media formats and artistic aspects of Roshd Nojavan Magazine with the Needs of Students. *Jayps*, 4 (2): 82-96.

بررسی میزان انطباق قالب‌های رسانه‌ای و جنبه‌های هنری مجله رشد نوجوان با نیازهای و علایق رسانه‌ای دانش‌آموزان

نیره شاه محمدی^{۱*}

۱. دانشیار، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، وزارت آموزش و پرورش، تهران، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: پژوهشی صفحات: ۸۲-۹۶	زمینه و هدف: امروزه سنجش نیازهای دانش‌آموزان دوره‌های مختلف تحصیلی یکی از چالش‌برانگیزترین مسائل محیط‌های آموزشی و پرورشی رسمی هر کشوری می‌باشد. در این میان، توجه به نیازهای دانش‌آموزان دوره متوسطه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است زیرا دانش‌آموزان هم از نظر روانی، هم از نظر تحصیلی در دوره انتقال هستند؛ لذا هدف این پژوهش بررسی میزان انطباق قالب‌های رسانه‌ای و جنبه‌های هنری مجله رشد نوجوان با نیازها و علایق رسانه‌ای دانش‌آموزان دوره اول متوسطه بود. روش پژوهش: مطالعه حاضر از منظر هدف کاربردی و از جنبه شیوه گردآوری اطلاعات ترکیبی از نوع اکتشافی است. جمعیت نمونه موردپژوهش در بخش کیفی شامل ۹ شماره از مجلات رشد نوجوان طی سه سال ۹۷، ۹۸ و ۹۹ و در بخش کمی نمونه‌ای ۷۰۸ نفری از دانش‌آموزان دوره اول متوسطه بوده است. ابزارهای پژوهش فرم‌های واری و پرسشنامه نیمه ساختاریافته بودند. پایایی فرم‌های واری ۰/۸ و پایایی پرسشنامه ۰/۷ به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش در بخش کیفی از کدگذاری متن‌ها با رویکردی استقرایی و برای بخش کمی از آمار توصیفی و آزمون خی دو تک نمونه‌ای و آزمون فرید من استفاده شد. یافته‌ها: به‌طورکلی نتایج نشان می‌دهد در مورد قالب‌های رسانه‌ای، مجله در قالب‌های مقاله، سرگرمی، طنز و کمیک استریپ و تیتراها کاملاً منطبق با نیازهای دانش‌آموزان عمل کرده است، در قالب‌های گزارش و یادداشت انطباق نسبی مناسب وجود دارد؛ اما در قالب مصاحبه عملکرد مجله ضعیف و دور از انتظار دانش‌آموزان است. نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که از جنبه‌های هنری و زیبایی‌شناختی مجله در سه شاخص اندازه حروف، تصویری شدن مجله و رنگی بودن عکس‌ها با نیازها و علایق دانش‌آموزان انطباق کامل ندارد و در شاخص اندازه عکس‌ها انطباق با نیازهای دانش‌آموزان متوسط است.

انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC 4.0 صورت گرفته است. تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است.

شیوه استناد به این مقاله

شاه محمدی، نیره. (۱۴۰۲). بررسی میزان انطباق قالب‌های رسانه‌ای و جنبه‌های هنری مجله رشد نوجوان با نیازهای و علایق رسانه‌ای دانش‌آموزان. *مطالعات روان‌شناختی نوجوان و جوان*، ۴ (۲): ۹۶-۸۲.

مقدمه

امروزه حدود یک‌سوم جمعیت کشور در مدارس و مؤسسات آموزشی مشغول به تحصیل هستند، هم‌چنین بیش از یک‌میلیون نفر از افراد فعال جامعه را نیز معلمان شاغل در آموزش و پرورش تشکیل می‌دهند که وظیفه تربیت دانش‌آموزانی جست‌وجوگر و خلاق را به عهده‌دارند، دانش‌آموزانی که اهل تحقیق و پژوهش باشند (مرکز مطالعات راهبردی، ۱۳۸۰). در این میان، با توجه به روند پرشتاب تحولات جهانی که عرصه‌های گوناگون زندگی جوامع را تحت تأثیر قرار داده است لزوم توجه روزافزون و آگاهانه به کودکان و نوجوانان، شناخت بهتر آن‌ها و یافتن شیوه‌هایی مناسب‌تر و مؤثرتر برای پاسخگویی به نیازهای فردی، اجتماعی، فرهنگی و تربیتی‌شان بیشتر از پیش احساس می‌شود. از این رو بخش وسیع و قابل توجهی از همت و تلاش رسانه‌های جمعی نیز در جهت برآوردن این نیازها قرار گرفته است تا آنجا که برنامه‌ها و نشریات مختلف ویژه این گروه‌های سنی تدوین و منتشر شده که این امر، از اقدامات اساسی در دستیابی به اهداف مرتبط با نیازهای مورد اشاره، به شمار می‌رود (میرزا بیگی، ۱۳۸۱).

امروزه سنجش نیازهای دانش‌آموزان دوره‌های مختلف تحصیلی یکی از چالش‌برانگیزترین مسائل محیط‌های آموزشی و پرورشی رسمی هر کشوری می‌باشد. در این میان، توجه به نیازهای دانش‌آموزان دوره متوسطه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است زیرا دانش‌آموزان هم از نظر روانی، هم از نظر تحصیلی در دوره انتقال هستند. نوع و تکثر در ویژگی‌های روانی، عاطفی و شناختی دانش‌آموزان متوسطه و حساسیت این دوره تحصیلی به‌عنوان مرحله‌ای گذر به دوران بعدی زندگی از یک طرف و تمرکز در برنامه‌های درسی مدارس متوسطه از طرف دیگر باعث شده است که نیازهای دانش‌آموزان متوسطه به‌طور دقیق و جامع مورد توجه قرار نگیرد. هم‌چنین به نسبت تنوع نیازها، خواست‌ها و علائق آموزشی و تربیتی دانش‌آموزان، تمرکز آموزش رسمی مدرسه‌ای بر متوسط نیازها و عدم امکان پوشش تنوع و گوناگونی خواست‌ها و علائق آموزشی و تربیتی دانش‌آموزان و نیز برخی

محدودیت‌ها و نارسایی‌های آموزش رسمی و مدرسه‌ای، مطالعه کتب و مجله‌های مناسب کمک‌آموزشی و غیردرسی، ضرورت یافته است (ناصری، ۱۳۹۴).

در بین منابع کمک‌آموزشی، مجله‌ها و روزنامه‌های متعددی که در سطح کشور برای کودکان و نوجوانان منتشر می‌شود، مجله‌های رشد دانش‌آموزی، شامل رشد کودک (برای دانش‌آموزان آمادگی و پایه اول)، رشد نوآموز (برای دانش‌آموزان پایه دوم و سوم)، رشد دانش‌آموز (برای دانش‌آموزان پایه چهارم، پنجم و ششم)، رشد نوجوان (برای دانش‌آموزان دوره اول متوسطه)، رشد جوان (برای دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه)، رشد برهان متوسطه اول (برای دانش‌آموزان دوره اول متوسطه) به‌صورت ماهنامه در هشت شماره و رشد برهان متوسطه ۲ برای دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه به‌صورت فصلنامه در سه شماره با شمارگانی بیش از ۳۵ میلیون نسخه توسط دفتر انتشارات کمک‌آموزشی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش منتشر می‌شوند. در این میان، مجله رشد نوجوان از مهرماه سال ۱۳۴۹ هجری شمسی با عنوان "پیک نوجوان" و پس از پیروزی انقلاب اسلامی بانام "رشد نوجوان" با توجه به برنامه درسی ملی مصوب و اهداف تفصیلی پشتیبان آن و سند تحول آموزش و پرورش منتشر و اهداف زیر را دنبال می‌کند:

- توجه به اهداف برنامه درس ملی و تکمیل و تقویت برنامه‌های آموزشی
- ارتقای دانش عمومی و تقویت آداب و سبک زندگی اسلامی و ایرانی
- تقویت هویت دینی و ملی و گسترش روحیه جمعی و گروهی و اهمیت دادن به آن
- تقویت فضایل اخلاقی بر اساس فرهنگ اسلامی - ایرانی
- رشد استعداد، ابتکار، نوآوری خلاقیت علمی و ذوق و سلیقه فرهنگی
- تفریح و سرگرمی و ایجاد نشاط، تقویت احساس امید

بوده است. همین‌طور، بر اساس علم ارتباطات هر پیام ارکانی دارد که عبارت از: محتوای پیام، مخاطب پیام، فرستنده یا تولیدکننده پیام، قالب انتقال پیام (داستان، شعر، عکس، طراحی یا...)، جنبه‌های هنری و زیبایی‌شناختی و نهایتاً ابزار انتقال پیام (ابزار مجله مکتوب، یا مجله الکترونیکی یا...) (سالیوان^۱، ۲۰۱۹). با توجه به این ارکان، تولیدکنندگان مجله رشد نوجوان (فرستنده پیام) به‌منظور تولید محصولی درخور و مناسب و اطمینان از انتقال درست پیام به مخاطب خود لازم است هنگام تهیه این مجله‌ها مشخص کنند که "با چه کسی ارتباط برقرار می‌کنند، مخاطب مجله چه کسانی و با چه ویژگی‌هایی هستند، قصد فرستادن چه پیامی را دارند، بهترین راه برای منتقل کردن پیام چیست، از چه محتوا و قالب‌هایی برای انتقال پیام استفاده می‌کنند، به‌کارگیری چه نوع یا سطحی از بیان برای انتقال پیام مناسب است، وضعیت ذهنی، نیازها، علائق و سلايق مخاطبان به چه صورت است" (نوسک و همکاران^۲، ۲۰۱۵).

مخاطب رسانه‌ای، مخاطبی با گرایش‌های متنوع، توانایی‌ها و تجربه‌های خاص خود، تأثیرپذیر از عوامل گوناگون و دارای نیازها و بینش، گرایش و سلايق متفاوتی است و به دنبال نوعی از رضایت‌مندی است که مبتنی بر نیازهای واقعی، علایق و دغدغه‌های ذهنی، سلايق و گرایشات او باشد. این مخاطبان بسته به عوامل فردی و اجتماعی، آن بخش از مضمون یا پیام رسانه را جذب می‌کنند که خود می‌خواهند، نه‌بخشی را که پیام‌رسان در نظر دارد (لیف، لی سی و همکاران^۳، ۲۰۱۹). با توجه به ضرورت توجه به نیازهای دانش‌آموزان، برخی شواهد و مطالعات انجام‌شده نشان می‌دهد که برنامه‌ها و پژوهش‌ها به‌جای ارائه راهکارهای عملی و کاربردی برای حل مشکلات و چالش‌های مختلف دانش‌آموزان، بیشتر بر آموزش‌های غیرضروری متمرکز بوده است. همچنین آماده‌سازی دانش‌آموزان برای زندگی و رویارویی با مشکلات روزمره در نظام تعلیم و تربیت به‌اندازه کافی موردتوجه قرار

- تقویت فرهنگ مطالعه و خوانش و عادت مطالعه
- گسترش حس کنجکاوی و ماجراجویی علمی
- آشنایی با رشته‌های تحصیلی و مشاغل مختلف
- ارائه تصویری مناسب از همزیستی علوم تجربی و اعتقادات دینی. (برنامه سالانه مجله رشد نوجوان، ۱۴۰۰)

تحقق اهداف فوق ایجاب می‌کند مجله‌های رشد ضمن تکمیل و تقویت برنامه‌های آموزشی و نقد و بررسی آن‌ها، نوآوری‌های آموزشی را اشاعه دهند. آخرین دستاوردها و یافته‌های علمی را در حوزه‌های مختلف معرفی کنند. دانش‌آموزان را با فرهنگ‌ها و تمدن‌های مختلف جهانی و مهارت‌های زندگی آشنا کنند و آن‌ها را به مشارکت در فعالیت‌های مختلف اجتماعی و فرهنگی ترغیب نمایند. باورها و ارزش‌های دینی را در دانش‌آموزان تقویت کنند. روحیه اعتماد، همکاری متقابل و احساس مسئولیت اجتماعی را در آن‌ها رشد دهند. روحیه کنجکاوی، نقادی، پرسشگری و پژوهش را در آن‌ها تقویت نمایند و ضمن غنی‌سازی اوقات فراغت و ارائه مفاهیم آموزشی در قالب‌های متنوعی مانند سرگرمی، طنز با تأکید بر بهداشت و سلامت جسم و روان، به بهداشت روان دانش‌آموزان کمک نمایند. (برنامه سالانه مجله رشد نوجوان، ۱۴۰۰)

در هر شماره از این مجله‌ها مطالب متنوعی شامل موضوعات داستانی، دینی، علوم و فنون، مهارت‌های زندگی، شعر، سرگرمی و کاردستی به کمک کارشناسان و دست‌اندرکاران با تجربه این حوزه تهیه و منتشر می‌شوند. در شیوه‌ارائه مطالب در این مجله‌ها سعی می‌شود زمینه‌های تقویت و رشد خلاقیت، نوآوری، ترویج کتاب‌خوانی و افزایش دانش و اطلاعات عمومی مخاطبان در شناخت محیط زندگی‌شان، تقویت حس خودباوری، تقویت روحیه تحقیق، پژوهش و حس جست‌وجوگری فراهم شود (منشور مجلات رشد، ۱۳۹۰).

با توجه به نقش و اهمیت این مجله‌ها، اثربخشی و تأثیرگذاری آن‌ها بر مخاطبان و میزان تطابق آن‌ها با نیازها و علایق دانش‌آموزان دوره اول متوسطه همواره موردتوجه مدیران دفتر انتشارات و فناوری آموزشی، سردبیران و برنامه‌ریزان و تهیه‌کنندگان آن‌ها

1. Sullivan
2. Nossek, Adoni & Nimrod
3. Riff, Lacy et al

آگاهانه، آزادانه و داوطلبانه، دلیزیر و اشتیاق انگیز را فراهم می‌سازد.

از این رو سؤالی که ذهن برنامه ریزان و تولیدکنندگان مجله‌های رشد نوجوان و جوان را درگیر کرده این است که قالب‌های ارائه و جنبه‌های هنری انتقال پیام در این مجله‌ها به چه میزان با اقتضات مخاطب شناسی مخاطبان هماهنگ است. بر این اساس و با توجه به اینکه چند سالی است که درباره مجله‌های رشد نوجوان و جوان پژوهشی انجام نشده است؛ این پژوهش در نظر دارد با بررسی میزان انطباق قالب‌های ارائه و جنبه‌های هنری انتقال پیام (مقاله علمی، مصاحبه، شعر، داستان، طنز یا...) مجله‌های رشد نوجوان با نیازها و علایق رسانه‌ای دانش‌آموزان دوره اول متوسطه، راهکارهایی ارائه دهد تا برنامه ریزان، تولیدکنندگان، سردبیر و نویسندگان مجله رشد نوجوان در فرایند تولید این مجله به نیازها و علایق رسانه‌ای دانش‌آموزان توجه داشته باشند و با بهره‌گیری از قالب‌های ارائه و جنبه‌های هنری انتقال پیام متناسب با نیازها و علایق رسانه‌ای دانش‌آموزان به افزایش اقبال این مجله‌ها در میان مخاطبان و توسعه فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی در بین آن‌ها کمک نمایند.

روش پژوهش

این مطالعه از نظر هدف کاربردی است که از طریق یافته‌های آن توصیه‌هایی را به برنامه ریزان و دست‌اندرکاران مجلات رشد نوجوان برای انطباق هرچه بیشتر جنبه‌های هنری و قالب‌های رسانه‌ای این مجله با نیازهای دانش‌آموزان ارائه شده است. همچنین پژوهش حاضر از منظر شیوه اجرا، ترکیبی از نوع اکتشافی است که در آن از ابتدا از روش کیفی (تحلیل محتوا) و سپس روش کمی (پیمایش اجتماعی با بهره‌گیری از پرسشنامه نیمه ساختاریافته در فضای مجازی) استفاده شده است. از آنجایی که هدف از این مطالعه بررسی میزان انطباق قالب‌های ارائه و جنبه‌های هنری انتقال پیام مجله رشد نوجوان با نیازها و علایق رسانه‌ای دانش‌آموزان دوره اول متوسطه بود، ابتدا قالب‌های ارائه و جنبه‌های هنری و رسانه‌ای مجلات رشد نوجوان (سال‌های ۱۳۹۹-۱۳۹۷) تحلیل شد و سپس با بهره‌گیری از پرسشنامه نیمه

نگرفته است. (جوآنمرد و پور قهرمانی، ۱۳۹۴؛ امینون و شریفی پور، ۱۳۹۵؛ باقری و رحیمیان، ۱۳۹۶؛ آل احمدی و شرفی ابقا، ۱۳۹۵)؛ از منظری دیگر، مجله‌های رشد کارایی مناسبی در کنار کتب درسی در رشد و تعالی دانش‌آموزان و معلمان دارند اما متأسفانه به دلایل متفاوتی استفاده مناسب از آن‌ها در میان دانش‌آموزان مغفول مانده است (میرزا جعفری، ۱۳۹۹). از طرفی خانواده‌هایی که هنوز نسبت به مطالعه غیردرسی دانش‌آموزان به دید منفی نگاه می‌کنند معتقدند که مطالعه مجله‌ها و کتاب‌های غیردرسی، دانش‌آموزان را از مطالعه مواد درسی بازداشته و مانع آموزش دروس مدرسه‌ای می‌شود. گاهی اولیاء با مراجعه به مدارس، از دست فرزندشان به جهت مطالعه کتب و مجله‌های غیردرسی نزد مسئولان مدرسه گلایه می‌کنند و خواستار نصیحت دانش‌آموزشان در خصوص مطالعه کتاب‌های درسی هستند (بیات، ۱۳۹۴).

بدون شک، با توجه به تغییر و تحولات سریع و چشمگیری که امروزه در تمامی عرصه‌های زندگی در جهان رخ می‌دهد و منجر به تحول در نیازهای نوجوان می‌گردد، ایجاد جذابیت و تناسب هرچه بیشتر محتوای و قالب‌های ارائه و جنبه‌های هنری انتقال پیام در این مجله‌ها با نیازها و ویژگی‌های مخاطب شناسی ذکرشده اهمیت دارد. این مجله‌ها زمانی اثربخش خواهد بود که اولاً محتوای آن‌ها با نیازهای واقعی مخاطبان تناسب داشته باشد و ثانیاً قالب‌های ارائه و جنبه‌های هنری انتقال پیام‌های آن‌ها با توجه به نیازهای دانش‌آموزان تهیه شده باشد. زیرا تولید محتوای متناسب با نیازهای واقعی و ویژگی‌های شناختی دانش‌آموزان، ضمن توسعه عدالت تربیتی و ایجاد فرصت‌های برابر دسترسی به منابع خواندنی برای دانش‌آموزان، نه تنها تأثیر مثبتی بر بهره‌وری کل نظام آموزشی دارد (بندهای ۶-۱۲، ۳-۴ و ۸-۱۲ سند برنامه درسی ملی، بند ۱-۱۶ سند تحول آموزش و پرورش)، بلکه تضمین کننده یادگیری مادام‌العمر و یادگیری مشارکتی نیز هست؛ به نحوی که با انعطاف‌پذیر کردن آموزش، آن را از دایره محدود مدرسه و زمان و مکان خاص رها می‌کند و امکان آموزش مادام‌العمر،

محاسبه شد و میزان آن برای تمام سؤالات پرسشنامه از نسبت روایی محتوایی بالای ۰/۷ برخوردار بودند. همچنین، برای تعیین شاخص روایی محتوا، متخصصان درباره «مربوط بودن»، «واضح بودن» و «ساده بودن» هریک از گویه‌های پرسشنامه‌ها بر اساس طیف لیکرتی چهارقسمتی اظهارنظر کردند سپس، نظر داوران با استفاده از فرمول شاخص روایی محتوا محاسبه شد که میزان آن برای تمامی سؤالات بالای ۰/۸ بود. برای تعیین پایایی پرسشنامه، ابتدا ۳۰ دانش‌آموز دوره اول متوسطه با توجه به محتوای مجله رشد نوجوان دو بار، به فاصله یک ماه به سؤالات پرسشنامه پاسخ دادند. ضریب همبستگی بین سؤالات ۰/۷ به دست آمد.

۲. فرم‌های واری: برای بررسی موضوعات، قالب‌های ارائه (مقاله علمی، مصاحبه، شعر، داستان، طنز و...) و جنبه‌های هنری انتقال پیام مجله رشد نوجوان از منظر انطباق با نیازها و علایق رسانه‌ای دانش‌آموزان دوره اول متوسطه از فرم‌های واری محتوا استفاده شد. برای تعیین پایایی فرم‌های واری، از ضریب پایایی پی اسکات^۳ استفاده شد برای این کار ۱۰ درصد از کل صفحات یکی از مجلات رشد نوجوان به همراه تعاریف عملیاتی برای کدگذاری به ۵ پژوهشگر داده شد. سپس جدول‌های توزیع فراوانی هر مؤلفه با درصد نشانگرها تعیین شد و درصد میانگین توافق میان ۵ کدگذار از طریق فرمول ضریب پایایی اسکات محاسبه شد؛ که نتیجه ۰/۸ درصد نشانه پایایی قابل قبول می‌باشد.

روش اجرا

در بخش کیفی داده‌های گردآوری شده از تحلیل محتوای ۹ شماره مجله رشد نوجوان با رویکردی استقرایی و با استفاده از سه نوع کدگذاری باز، کدگذاری محوری، کدگذاری انتخابی و شناسایی مقوله‌ها تحلیل شدند. در تمامی مراحل پژوهشگر در تعامل مداوم با داده‌ها، آن‌ها را به‌طور مداوم مرور کرد و تمام تلاش خود را به درک برهم‌کنش بین این داده‌ها و یافته‌های حاصل معطوف نمود. داده‌های مستخرج از پرسشنامه نیز با استفاده از درصد، فراوانی، میانگین، انحراف استاندارد و آزمون‌های

ساختاریافته میزان انطباق دو جنبه یادشده با نیازها و علایق رسانه‌ای دانش‌آموزان موردبررسی و تحلیل قرار گرفت. جامعه آماری در بخش کمی تمامی دانش‌آموزان دوره اول متوسطه شهر تهران بودند که حجم نمونه تعیین حجم نمونه ۷۰۸ نفر به دست آمد. برای انتخاب گروه نمونه دانش‌آموزان، ابتدا ۵ منطقه در مناطق شرق، غرب، شمال، جنوب و مرکز شهر تهران انتخاب گردید. سپس لیست مدارس دوره متوسطه اول در این مناطق مشخص شد و از هر منطقه ۱ مدرسه پسرانه و ۱ مدرسه دخترانه انتخاب گردید. پس از انتخاب مدارس، دانش‌آموزان به‌صورت تصادفی انتخاب و در گروه نمونه قرار گرفتند. در خصوص مجله رشد نوجوان، نمونه موردبررسی تعداد ۹ شماره از مجلات رشد نوجوان بود به‌گونه‌ای که از هر فصل یک شماره از شماره‌های مجله رشد نوجوان که طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۹۶، ۱۳۹۸-۱۳۹۷ و ۱۳۹۹-۱۳۹۸ منتشرشده بودند انتخاب و به‌این ترتیب، از هر سال تحصیلی ۳ شماره انتخاب شد.

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه محقق ساخته: به‌منظور سنجش دیدگاه دانش‌آموزان دوره اول متوسطه از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد که شامل سؤالات عمومی، جمعیت شناختی و سؤالات اصلی مرتبط با اهداف و سؤالات پژوهش بود. روایی پرسشنامه با استفاده از روایی صوری و روایی محتوایی بررسی شد. برای تعیین روایی صوری از ۲۰ نفر از متخصصان رسانه و تعلیم و تربیت و آماری تا در زمینه پرسشنامه نظر دهند پس از جمع‌آوری نظرات، تغییرات موردنیاز در پرسشنامه موردتوجه قرار گرفت. برای روایی محتوایی پرسشنامه‌ها از نسبت روایی محتوا^۱ (CVR) و شاخص روایی محتوا^۲ (CVI) استفاده شد. برای محاسبه نسبت روایی محتوا، از ۱۰ نفر متخصص خواسته شد که به هر یک از گویه‌های فرم‌های واری با استفاده از سه طیف "ضروری است"، "مفید است اما ضروری نیست" و "ضرورتی ندارد"، پاسخ دهند. سپس، نظر داوران با استفاده از فرمول نسبت روایی محتوا

۱۳۹۹ نشان می‌دهد در ۴۰۰ صفحه مورد بررسی و ذیل ۳۱۲ عنوان، ۳۲۸ موضوع، ۳۱۳ مضمون و ۷۹۱ تصویر با ۱۴۸ قالب در این مجله کار شده است. تناسب عکس‌ها و تصاویر با ویژگی‌های مخاطبان، کوتاهی و جذابیت تیتراها و نیز کوتاهی بیشتر مطالب، خسته‌کننده نبودن و تناسب حجم مطالب با سقف حوصله و فرصت مخاطبان از نقاط قوت این مجله‌ها است. بررسی ۹ شماره این مجله نشان می‌دهد ۵۸،۴۱ درصد از مطالب کوتاه و یک صفحه و ۳۷،۴۶ درصد دوصفحه‌ای و اصولاً مطلب بیش از دو صفحه در مجله به میزان خیلی کمی وجود دارد. (۴،۱۳ درصد). در زمینه تصاویر این مجله، ۳۳/۷۸ درصد تصاویر و عکس‌ها تمام صفحه، ۳۲/۷۷ درصد یک‌چهارم صفحه، ۲۳/۹۹ درصد اندازه یک‌دوم و ۴۶ درصد اندازه یک‌سوم صفحه دارند. همچنین در ۹ شماره مجله رشد نوجوان، اکثریت تصاویر مجله رنگی (۹۹/۳ درصد) و تنها تعداد کمی از تصاویر سیاه‌وسفید می‌باشند. اندازه حروف یکی از عناصر گرافیکی و زیبایی‌شناختی و درعین حال خوانایی مجله است. نوع و اندازه حروف مجله رشد نوجوان در سه سال مورد بررسی (۹ شماره)، BRoya با سایز ۱۱ و ۱۲ و فاصله سطر ۱۴ یا ۱۵ بوده است. برای تیتراها نیز از فونت Yekan-new اندازه ۱۳ استفاده شده است. در بین قالب‌های مورد استفاده در مجله، سرگرمی با فراوانی ۵۰ و مقاله با فراوانی ۴۷ بیشترین قالب مورد استفاده بوده‌اند، سایر قالب‌های مورد استفاده به ترتیب فراوانی کمیک استریپ (۲۹)، معرفی کتاب (۲۸)، طنز (۲۷)، داستان (۲۵)، گزارش (۲۰)، یادداشت (۲۰)، سفر (۱۵)، خبر و اطلاع‌رسانی (۱۳)، پاسخ به نامه‌ها (۹)، خاطره (۷) می‌باشند و مصاحبه تنها با ۳ مورد کم‌ترین قالب مورد استفاده در مجله بوده است.

استنباطی مانند آزمون خی‌دو تک نمونه‌ای و آزمون فریدمن مورد تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها

جمعیت نمونه دانش‌آموزان دوره اول متوسطه در این پژوهش ۷۰۸ نفر از مناطق ۳، ۴، ۹، ۱۰، ۱۶ آموزش و پرورش شهر تهران بود که از این مقدار تعداد ۱۴۲ نفر (۲۰ درصد) به هریک از مناطق ۳، ۹ و ۱۶ (در مجموع ۴۲۶ نفر)، ۱۴۰ نفر به منطقه چهار (۲۰ درصد) و ۱۴۱ نفر به منطقه ۱۰ (۲۰ درصد) تعلق داشتند. در گروه نمونه ۵۹/۲ درصد دانش‌آموزان دختر و ۴۰/۸ درصد پسر بودند. ۳۴ درصد یا بیش از یک‌سوم پدران دانش‌آموزان مدرک دیپلم و فوق‌دیپلم، ۲۲/۳ درصد زیر دیپلم، ۱۶/۴ درصد لیسانس، ۱۳/۵ درصد تحصیلات ابتدایی، ۵/۷ درصد فوق لیسانس، ۳/۱ درصد دکتری و ۵ درصد نیز بی‌سواد بوده‌اند. مدرک تحصیلی بیشتر مادران دانش‌آموزان (۴۳ درصد) دیپلم و فوق‌دیپلم، ۱۷/۳ درصد زیر دیپلم، ۱۶/۴ درصد لیسانس، ۱۰/۹ درصد ابتدایی، ۲/۹ درصد فوق لیسانس، ۲/۶ درصد دکتری و ۶/۹ درصد نیز بی‌سواد بوده‌اند. یافته‌ها در مورد وضعیت اشتغال والدین دانش‌آموزان نشان می‌دهد، بیش از نیمی از پدران دانش‌آموزان (۵۰/۸) شغل آزاد دارند، ۲۷/۱ درصد کارمند دولت یا بخش خصوصی، ۳/۱ درصد فرهنگی، ۴/۳ درصد بیکار، ۵ درصد بازنشسته و ۹/۷ درصد نیز سایر موارد چون از کار افتاده بوده‌اند. از نظر شغلی بیش از یک‌سوم یا ۳۷/۵ درصد مادران دانش‌آموزان خانه‌دار، ۳۷/۳ درصد بیکار، ۱۰/۹ درصد دارای شغل آزاد، ۸/۱ درصد کارمند دولت یا بخش خصوصی، ۵/۲ درصد فرهنگی، ۱ درصد بازنشسته بوده‌اند.

نتایج توصیف و تحلیل محتوای نمونه مجلات رشد نوجوان مورد بررسی (۹ شماره) طی سه سال ۱۳۹۷ تا

جدول ۱. عناوین، تصاویر، موضوعات، قالب‌ها و مضامین ارائه‌شده در مجله رشد نوجوان طی سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹

سال	ماه	تعداد صفحات	تعداد عناوین	تعداد تصاویر	تعداد موضوعات	تعداد قالب‌ها	تعداد مضامین
۱۳۹۷	دی-فروردین-مهر	۱۴۴	۱۱۷	۲۹۸	۱۱۸	۵۰	۱۱۹
۱۳۹۸	اردیبهشت-مهرمن-آبان	۱۴۴	۱۰۶	۲۹۴	۱۱۳	۵۰	۱۰۳
۱۳۹۹	اسفند-آذر-اردیبهشت	۱۱۲	۸۹	۱۹۹	۹۷	۴۸	۹۰
جمع کل	۹ مجله	۴۰۰	۳۱۲	۷۹۱	۳۲۸	۱۴۸	۳۱۲

۴۷ بیش‌ترین و مصاحبه تنها با ۳ مورد کم‌ترین قالب مورد استفاده در مجله بوده است.

نتایج نظرسنجی از دانش‌آموزان نیز نشان می‌دهد مقاله با میانگین (۴/۹۱) اولین و مهم‌ترین اولویت و خبر و اطلاع‌رسانی با میانگین (۱/۵۹) دهمین و آخرین قالب مورد علاقه دانش‌آموزان می‌باشد. میانگین سایر اولویت‌های قالب ژورنالیستی مورد علاقه دانش‌آموزان به ترتیب از دوم تا نهم بدین ترتیب می‌باشد: گفت‌وگو (۳/۷۹)، گزارش (۳/۳۸)، یادداشت (۳/۰۷)، طنز و سرگرمی (۲/۹۴)، کمیک استریپ (۲/۹۱)، داستان (۱/۹۳)، شعر (۱/۸۸) و خاطره (۱/۸۲). نتایج آزمون فریدمن در مورد معنی‌دار بودن تفاوت میانگین رتبه اولویت قالب‌های مطبوعاتی نشان می‌دهد مقدار مجذور کای به دست آمده برابر با $794/950$ است که در سطح خطای کمتر از $0/05$ قرار دارد ($p < 0/05$) که نشان‌دهنده تفاوت اولویت و رتبه قالب‌های مطبوعاتی از سوی دانش‌آموزان با یکدیگر است. ($p < 0/001, df = 5, \chi^2 = 794/950$ مجذور کای) (جدول ۲).

بر اساس یافته‌ها، قالب‌ها و جنبه‌های تصویری مجله رشد نوجوان در طول سه سال روند کاهشی داشته است (جدول ۱). کاهش قالب‌ها و تصاویر از جنبه شاخص‌های دل‌پذیری، جذابیت، چشم‌نوازی و زیبایی‌شناختی نیز اعتبار رسانه‌ای مجله را تحت تأثیر قرار می‌دهد. افزایش بیشتر محتوای متنی نسبت به محتوای تصویری، اینفوگرافی و اطلاع‌نگاری با توجه به نیازها و گرایش‌های مخاطبان نوجوان، سقف حوصله کم آن‌ها و نیز تمایلات فیگورال و تصویری از یک‌سو و نشریات رقیب از سوی دیگر، در میان مدت و بلندمدت می‌تواند هم به مشی آموزشی مجله ضربه بزند و هم بین مخاطب دانش‌آموز با مجله فاصله و شکاف ایجاد می‌کند که می‌تواند به پس زدن مجله و رویگردانی از آن بیانجامد.

الف- قالب‌ها

طبق نتایج یافته‌های تحلیلی محتوای ۹ شماره مجله رشد نوجوان، سرگرمی با فراوانی ۵۰ و مقاله با فراوانی

جدول ۲. آزمون فریدمن برای مهم‌ترین قالب‌های مطبوعاتی مورد علاقه دانش‌آموزان

اولویت	تعداد	میانگین رتبه	Df	خی‌دو (%)	P
اول: مقاله	۷۰۸	۴,۹۱	۵	۷۳۴,۹۵۰	۰,۰۰۰
دوم: گفت‌وگو	۷۰۸	۳,۷۹	۵	۷۳۴,۹۵۰	۰,۰۰۰
سوم: گزارش	۷۰۸	۳,۳۸	۵	۷۳۴,۹۵۰	۰,۰۰۰
چهارم: یادداشت	۷۰۸	۳,۰۷	۵	۷۳۴,۹۵۰	۰,۰۰۰
پنجم: طنز و سرگرمی	۷۰۸	۲,۹۴	۵	۷۳۴,۹۵۰	۰,۰۰۰
ششم: کمیک استریپ	۷۰۸	۲,۹۱	۵	۷۳۴,۹۵۰	۰,۰۰۰

آموزان از این قالب استفاده کرده است. طنز و سرگرمی پنجمین قالب مورد علاقه دانش‌آموزان است که در مجله رتبه اول را به خود اختصاص داده است بنابراین مجله بالاتر از انتظار دانش‌آموزان به آن پرداخته است اما قالب طنز کار شده در مجله کاملاً منطبق با انتظار دانش‌آموزان است و رتبه پنجم را به خود اختصاص داده است. کمیک استریپ ششمین قالب مورد علاقه و انتظار دانش‌آموزان است. اما این قالب در مجله مرتبه سوم را به خود اختصاص داده است، بنابراین مجله بالاتر از انتظار دانش‌آموزان به این علاقه رسانه‌ای دانش‌آموزان پاسخ داده است. شعر، خاطره و خبر و اطلاع‌رسانی به ترتیب سه

بر اساس نتایج به دست آمده، اولین و مهم‌ترین قالب مورد علاقه دانش‌آموزان و کاملاً منطبق با قالب‌های کار شده در مجله است. دومین قالب مورد علاقه دانش‌آموزان گفت‌وگو یا مصاحبه است که کم‌تر در مجله رشد نوجوان مورد استفاده قرار گرفته است (۳ مورد). گزارش سومین قالب مورد علاقه دانش‌آموزان است اما در بین قالب‌های کار شده در مجله رتبه هفتم را دارد. بنابراین مجله کم‌تر از انتظار دانش‌آموزان، از گزارش استفاده کرده است. یادداشت چهارمین قالب مورد علاقه دانش‌آموزان است اما یادداشت نیز چون گزارش مرتبه هفتم در مجله را به خود اختصاص داده و کم‌تر از انتظار دانش

ب- تیترها

از منظر مطبوعاتی نوع تیترهای مطالب مهم است زیرا اولین نقطه مواجهه دانش آموزان با مطالب تیتر آن‌ها است و به تفسیر ژورنالیست‌ها تیتر قلاب جذب مخاطب است. هر چه طول تیتر بیش‌تر و سادگی و سادست و جذابیت آن کم‌تر باشد احتمال جلب توجه مخاطب برای مطالعه مطالب کم‌تر است. داده‌های تحلیل محتوای مجله رشد نوجوان نشان می‌دهد از مجموع ۳۱۲ تیتر (عنوان) مطالب مجله طی ۹ شماره در طی سه سال تمامی آن‌ها کوتاه بوده‌اند و بندرت مجله تیتر متوسط یا بلند دارد. نتایج نظرسنجی از دانش آموزان نیز نشان می‌دهد اغلب دانش آموزان (۶۱/۷ درصد) تیترهای کوتاه را ترجیح می‌دهند و فقط ۸/۶ درصد به تیترهای بلند علاقه دارد و برای ۳۹/۷ درصد نیز بلندی یا کوتاهی تیتر فرقی نمی‌کند.

قالب آخر موردعلاقه دانش آموزان بوده‌اند. شعر البته در قالب‌های کارشده در مجله رتبه هشتم را به خود اختصاص داده است اما خبر و اطلاع‌رسانی و خاطره همراه با پاسخ به نامه‌ها جزو آخرین رتبه‌ها را در قالب‌های استفاده در مجله داشته‌اند.

در مجموع مجله رشد نوجوان در قالب‌های مقاله، سرگرمی، طنز و کمیک استریپ کاملاً منطبق با نیازهای دانش آموزان و حتی بالاتر از آن عمل کرده است. در قالب‌های گزارش و یادداشت نیز انطباق نسبی برقرار است اما در قالب مصاحبه و گفت‌وگو که جزو قالب‌های تعاملی و جذاب و موردعلاقه دانش آموزان است عملکرد مجله کاملاً ضعیف و بسیار دور از انتظار دانش آموزان است و تلاش و کوشش جدی تیم تحریریه و سردبیری را می‌طلبد.

جدول ۳. آزمون خی دو نوع تیتر موردعلاقه دانش آموزان

نوع تیتر مجله	فراوانی	درصد	تعداد کل دانش آموزان	درجه آزادی	مقدار χ^2	P
کوتاه	۴۳۷	۶۱٫۷	۷۰۸	۲	۳۰۳٫۸۲۲	۰/۰۰۰۰
بلند	۶۱	۸٫۶				
فرقی نمی‌کند	۲۱۰	۳۹٫۷				

یک صفحه و ۳۳/۹ درصد دو صفحه‌ای و اصولاً مطلب بیش از دو صفحه در مجله به میزان خیلی کمی (۴/۹ درصد) وجود دارد. نتایج نظرسنجی دانش آموزان نیز نشان می‌دهد نزدیک به ۴۰ درصد از دانش آموزان نیز مطالب کوتاه را ترجیح می‌دهند. ۳۳/۹ درصد مطالب متوسط و تنها ۴/۹ درصد به مطالب بلند علاقه‌مندند، برای ۲۱/۸ درصد نیز کوتاهی یا بلندی مطالب تفاوتی نمی‌کند. نتایج آزمون خی دو نشان می‌دهد مقدار مجذور کای به دست آمده ۱۹۸/۱۱۳ است که در سطح خطای کم‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد ($P < 0.05$) که معنی‌دار بودن این تفاوت‌ها را نشان می‌دهد. (جدول ۴) در مجموع می‌توان نتیجه گرفت دانش آموزان به مطالب اغلب کوتاه یک صفحه و متوسط دو صفحه‌ای مجله رشد نوجوان علاقه‌مندند.

نتایج آزمون خی دو نیز نشان می‌دهد مقدار مجذور کای به دست آمده ۳۰۳/۸۲۲ است که در سطح خطای کم‌تر از ۰/۰۵ معنی‌دار است ($P < 0.05$) (جدول ۳) در مجموع با توجه به اینکه فراوانی علاقه دانش آموزان به تیترهای کوتاه (۴۳۷) بسیار زیاد است می‌توان نتیجه گرفت بیش‌تر دانش آموزان به تیترهای مجله رشد نوجوان که اغلب کوتاه است، علاقه‌مند هستند.

ج- حجم مطالب

کوتاهی حجم مطالب با توجه به سقف حوصله پایین و نیز میانگین نسبتاً پایین زمان مطالعه دانش آموزان یک شاخص مطبوعاتی مهم است و از چنین منظری مطالب کوتاه احتمال مطالعه بیش‌تر از جانب دانش آموزان دارند. نتایج تحلیل محتوای مجله رشد نوجوان طی سه سال نشان می‌دهد ۳۹/۴ درصد از مطالب رشد نوجوان کوتاه و

جدول ۴. آزمون خی دو برای نظر دانش‌آموزان نسبت به حجم مطالب						
حجم مطالب	فراوانی	درصد	تعداد کل دانش‌آموزان	درجه آزادی	مقدار χ^2	P
کوتاه (۱ صفحه و کمتر)	۲۷۹	۳۹/۴	۷۰۸	۳	198.113	۰/۰۰۰۰
متوسط (بین ۲ تا ۳ صفحه)	۲۴۰	۳۳/۹				
بلند (بیش از ۳ صفحه)	۳۵	۴/۹				
فرقی نمی‌کند	۱۵۴	۲۱/۸				

د- شیوه دسترسی

با توجه به تحول شکل مجله از پرینتی و کاغذی به دیجیتال، مجازی و آنلاین شیوهی دسترسی به آن مهم است و یکی از شاخص‌های رسانه‌ای محسوب می‌شود. امروزه کشورها با توجه به سطح توسعه ارتباطات و فضای مجازی و دسترسی به اینترنت یکی یا ترکیبی از شیوه‌ها برای دسترسی به نشریات و مجلات در پیش می‌گیرند. در ایران نیز مجلات رشد نیز همپای سایر رسانه‌ها در کنار نسخه پرینتی، نسخه مجازی مجله‌ی رشد را نیز به دانش‌آموزان ارائه می‌کنند. البته نسخه مجازی مجلات رشد هنوز صورت کامل آنلاین و تعاملی به خود نگرفته است اما روند توسعه مجلات رشد در این زمینه با توجه در دسترس بودن اپلیکیشن رشد رو به توسعه است. اکنون پرسش این است که دانش‌آموزان دوره اول

متوسطه، مجله به شکل پرینتی یا مجازی ترجیح می‌دهند؟

در پاسخ به این پرسش ۵۴/۴ درصد دانش‌آموزان در نظرسنجی اعلام کرده‌اند نسخه پرینتی و کاغذی را ترجیح می‌دهند و تنها ۱۸/۶ درصد علاقه‌مند به دسترسی فقط مجازی به مجله رشد نوجوان هستند و برای ۲۷ درصد نیز پرینتی یا مجازی بودن مجله فرقی نمی‌کند. نتایج آزمون خی دو نشان می‌دهد مقدار مجذور کای به دست آمده ۱۴۸/۴۸۳ است که در سطح خطای کم‌تر از ۰/۰۵ معنی‌دار است ($P < 0/05$) و نشان می‌دهد نظر دانش‌آموزان در زمینه شیوه دسترسی متفاوت است. در مجموع با توجه به اینکه فراوانی مربوط به علاقه دانش‌آموزان به مجله پرینتی (۳۸۵) بیش‌تر است. می‌توان نتیجه گرفت اغلب دانش‌آموزان مجله پرینتی و کاغذی را ترجیح می‌دهند. (جدول ۵).

جدول ۵. آزمون خی دو زمینه ترجیح مجله پرینتی و مجازی						
ترجیح نوع مجله	فراوانی	درصد	تعداد کل دانش‌آموزان	درجه آزادی	مقدار χ^2	P
کاغذی	۳۸۵	۵۴/۴	۷۰۸	۲	۱۴۸,۴۸۳	۰/۰۰۰۰
مجازی و الکترونیکی	۱۳۲	۱۸/۶				
فرقی نمی‌کند	۱۹۱	۲۷				

ه- متن یا تصویر

طبق نتایج تحلیل محتوای مجله رشد نوجوان نشان می‌دهد در ۹ شماره مورد بررسی ۷۹۱ تصویر کارشده است که گرایش مناسب این مجله را به سمت تصویری و فیگورال شدن نشان می‌دهد.

یافته‌های نظرسنجی از دانش‌آموزان نیز نشان می‌دهد ۴۲/۳ درصد دانش‌آموزان عکس‌ها و تصاویر مجله را به

متن‌ها و مطالب ترجیح می‌دهند و در مقابل تنها ۱۳/۱ درصد به متن و مطالب علاقه‌مندند و برای ۴۴/۶ درصد نیز بین متن و تصویر مجله تفاوتی نمی‌بینند و به هر یک به یک اندازه علاقه دارند.

نتایج آزمون خی دو نشان می‌دهد مقدار مجذور کای به دست آمده ۱۳۰/۵۸۵ است که در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ معنی‌دار است ($P < 0/05$) بنابراین تفاوت بین نظرات

دانش‌آموزان گرایش فیگورال و تصویری مجله را می‌پسندند و ترجیح می‌دهند.

دانش‌آموزان معنی‌دار می‌باشد (جدول شماره ۹) در مجموع با توجه به اینکه فراوانی مربوط به علاقه به عکس و تصویر (۲۹۹) بیش‌تر از متن و نوشته است می‌توان گفت

جدول ۶. آزمون خی‌دو علاقه دانش‌آموزان به متن یا تصویر						
مطالب یا نوشته‌ها /عکس، طرح یا تصاویر	فراوانی	درصد	تعداد کل دانش‌آموزان	درجه مقدار χ^2	p	
مطالب و نوشته‌ها	۹۳	۱۳/۱	۷۰۸	۲	۱۳۰,۵۸۵	۰/۰۰۰۰
عکس‌ها، طرح‌ها و تصاویر	۲۹۹	۴۲/۳				
فرقی نمی‌کند	۲۱۶	۴۴/۶				

۳۱/۵ درصد دانش‌آموزان عکس‌های یک‌چهارم صفحه، ۱۴/۸ درصد عکس‌های یک‌سوم صفحه، ۲۶/۶ درصد عکس‌های یک‌دوم یا نصف صفحه و ۲۷/۱ درصد دانش‌آموزان عکس‌های تمام صفحه و بزرگ‌تر را ترجیح می‌دهند.

و- اندازه عکس موردعلاقه دانش‌آموزان
از دیدگاه ژورنالیستی، عکس‌های بزرگ‌تر بیش‌تر جلب توجه می‌کنند و از نظر هنری ترجیح دارند. اکنون پرسش این است که دانش‌آموزان دوره اول متوسطه کدام اندازه عکس را برای مجله رشد نوجوان ترجیح می‌دهند. نتایج نظرسنجی از دانش‌آموزان نشان می‌دهد

جدول ۷. آزمون خی‌دو سؤال سیزدهم اندازه عکس موردعلاقه دانش‌آموزان						
اندازه عکس	فراوانی	درصد	تعداد کل دانش‌آموزان	درجه مقدار χ^2	p	
تمام صفحه	۱۹۲	۲۷,۱	۷۰۸	۳	۴۳,۱۹۸۳	۰/۰۰۰۰
یک‌دوم صفحه	۱۸۸	۲۶,۶				
یک‌سوم صفحه	۲۲۳	۳۱,۵				
یک‌چهارم صفحه	۱۰۵	۱۴,۸				

است که دانش‌آموزان دوره اول متوسطه چه نوع عکس‌هایی (رنگی یا سیاه) را ترجیح می‌دهند؟ در پاسخ به این پرسش نتایج نظرسنجی از دانش‌آموزان نشان می‌دهد ۸۰/۶ درصد دانش‌آموزان عکس‌های رنگی را ترجیح می‌دهند و تنها ۵/۸ درصد به عکس‌های سیاه‌وسفید علاقه‌مندند و برای ۱۳/۶ درصد نیز سیاه‌وسفید بودن عکس‌های مجله تفاوتی ندارد.

نتایج آزمون خی‌دو نشان می‌دهد مقدار مجذور کای ۴۳/۱۹۸ است که در سطح خطای کم‌تر از ۰/۰۵ این تفاوت معنی‌دار ($P < ۰/۰۵$) و نشان‌دهنده تفاوت بین نظرات دانش‌آموزان است. (جدول ۷) در مجموع با توجه به اینکه بیش‌ترین فراوانی مربوط به گزینه تمام صفحه است می‌توان گفت دانش‌آموزان عکس‌های بزرگ و یک‌صفحه‌ای را ترجیح می‌دهند.

نتایج آزمون خی‌دو نشان می‌دهد مقدار مجذور کای به‌دست‌آمده ۷۱۹/۷۰۳ است که در سطح خطای کم‌تر از ۰/۰۵ معنی‌دار است ($p < ۰/۰۵$) و نشان‌دهنده تفاوت معنی‌دار بین نظرات دانش‌آموزان در اندازه عکس موردعلاقه آنان است (جدول ۸).

ز- نوع عکس مورد علاقه دانش‌آموزان
مجله رشد نوجوان رنگی است و هم‌زمان می‌تواند از عکس‌های رنگی و سیاه‌وسفید بسته به کیفیت عکس و نیز هدف و موضوع آن استفاده کند. اکنون پرسش این

جدول ۸. آزمون خی‌دو نوع عکس یا تصویر موردعلاقه دانش‌آموزان						
رنگی یا سیاه‌وسفید بودن عکس/تصاویر	فراوانی	درصد	تعداد کل	درجه مقدار χ^2	p	

دانش‌آموزان		آزادی	
رنگی	۵۷۱	۲	۷۰۸
سیاه‌وسفید	۴۱		
فرقی نمی‌کند	۹۶		

ترجیح می‌دهند حروف بزرگ‌تر یا کوچک‌تر باشد. نتایج نظرسنجی از دانش‌آموزان نشان می‌دهد ۵۷/۵ درصد دانش‌آموزان اندازه فعلی حروف مجله را ترجیح می‌دهند، ۳۳/۳ درصد حروف بزرگ‌تر را می‌پسندند و ۹/۳ درصد نیز به حروف کوچک‌تر علاقه‌مند هستند. نتایج آزمون خی دو نشان می‌دهد مقدار مجذور کای به دست آمده ۲۴۷/۸۰۵ است که در سطح خطای کم‌تر از ۰/۰۵ معنی‌دار است ($P < ۰/۰۵$). به عبارت دیگر بین نظرات دانش‌آموزان در زمینه حروف موردعلاقه آنان تفاوت معنی‌دار وجود دارد. ($P < ۰/۰۰۱$, $df=۳$, $P = ۲۴۷/۸۰۵$ مجذور کای) (جدول ۹).

در مجموع با توجه به اینکه فراوانی علاقه دانش‌آموزان به عکس‌های رنگی (۵۷۱) بیش‌تر است می‌توان نتیجه گرفت دانش‌آموزان عکس‌های رنگی مجله رشد نوجوان را بیشتر ترجیح می‌دهند.

ح - اندازه حروف موردعلاقه دانش‌آموزان

اندازه حروف یکی از عناصر گرافیکی و زیبایی‌شناختی و درعین‌حال مهم برای خوانایی مجله است. اندازه حروف مجله رشد نوجوان در حال حاضر، با فونت اصلی مورد استفاده در مجله Broya با سایز ۱۱ و ۱۲ و فاصله سطر ۱۴ یا ۱۵ است برای تیترا نیز از فونت Yekan-new اندازه ۱۳ استفاده می‌شود. اکنون پرسش این است که آیا دانش‌آموزان اندازه فعلی حروف را می‌پسندند یا

جدول ۹. آزمون خی دو اندازه حروف موردعلاقه دانش‌آموزان						
اندازه حروف	فراوانی	درصد	تعداد کل دانش‌آموزان	درجه آزادی	مقدار χ^2	P
بزرگ‌تر	۲۳۶	۳۳,۳	۷۰۸	۲	۲۴۷,۸۰۵	۰/۰۰۰۰
کوچک‌تر	۶۵	۹,۳				
اندازه فعلی خوب است	۴۰۷	۵۷,۵				

تلاش و کوشش جدی تیم تحریریه و سردبیری را می‌طلبید. با توجه به نتایج آزمون خی دو نتایج ذیل حاصل شد: با توجه به اینکه فراوانی علاقه دانش‌آموزان به تیتراهای کوتاه (۴۳۷) بسیار زیاد است می‌توان نتیجه گرفت بیش‌تر دانش‌آموزان به تیتراهای مجله رشد نوجوان که اغلب کوتاه است، علاقه‌مند هستند. دانش‌آموزان به مطالب اغلب کوتاه یک صفحه و متوسط دوصفحه‌ای مجله رشد نوجوان علاقه‌مندند. اغلب دانش‌آموزان مجله پرینتی و کاغذی را ترجیح می‌دهند. دانش‌آموزان گرایش فیگورال و تصویری مجله را می‌پسندند و ترجیح می‌دهند. با توجه به اینکه بیش‌ترین فراوانی مربوط به گزینه تمام صفحه است می‌توان گفت دانش‌آموزان عکس‌های بزرگ و یک‌صفحه‌ای را ترجیح می‌دهند. با توجه به اینکه فراوانی علاقه دانش‌آموزان به عکس‌های رنگی (۵۷۱) بیش‌تر است می‌توان نتیجه گرفت دانش‌آموزان عکس‌های رنگی مجله رشد نوجوان

در مجموع با توجه به اینکه بیش‌ترین فراوانی مربوط به حروف خطی مجله (۴۰۷) است می‌توان نتیجه گرفت دانش‌آموزان اندازه فعلی حروف مجله را مناسب می‌دانند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی میزان انطباق قالب‌های رسانه‌ای و جنبه‌های هنری مجله رشد نوجوان با نیازها و علایق رسانه‌ای دانش‌آموزان دوره اول متوسطه انجام شد. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که در مجموع مجله رشد نوجوان در قالب‌های مقاله، سرگرمی، طنز و کمیک استریپ کاملاً منطبق با نیازهای دانش‌آموزان و حتی بالاتر از آن عمل کرده است. در قالب‌های گزارش و یادداشت نیز انطباق نسبی برقرار است اما در قالب مصاحبه و گفت‌وگو که جزو قالب‌های تعاملی و جذاب و موردعلاقه دانش‌آموزان است عملکرد مجله کاملاً ضعیف و بسیار دور از انتظار دانش‌آموزان است و

حروف نیز بیش از ۵۷ درصد دانش‌آموزان حروف فعلی مجله را می‌پسندند. در مجموع در دو شاخص از شاخص هنری و تصویر مجله با نیازها و علائق دانش‌آموزان انطباق کامل و در دو شاخص انطباق نسبی برقرار است. همچنین در مورد انطباق جنبه‌های رسانه‌ای مجله با علایق و نیازهای دانش‌آموزان، مجله در قالب‌های مقاله، سرگرمی، طنز و کمیک استریپ کاملاً منطبق با نیازهای آنان عمل کرده بود. در قالب‌های گزارش و یادداشت انطباق نسبی مناسب وجود داشت، اما در قالب مصاحبه عملکرد مجله ضعیف و دور از انتظار دانش‌آموزان بوده است. همچنین تیترها کاملاً منطبق با علایق دانش‌آموزان بود و در مجموع در سه شاخص اندازه حروف، تصویری شدن مجله و رنگی بودن عکس‌ها، مجله با نیازها و علائق دانش‌آموزان انطباق کامل و در شاخص اندازه عکس‌ها انطباق با نیازها متوسط بوده است. این نتایج با نتایج پژوهش شاه‌محمدی (۱۳۹۸) که نشان داد ۶۷/۷۰ درصد دانش‌آموزان دختر، ۶۰/۵۳ درصد پسران از تصاویر رضایت داشتند، پژوهش مرکز انتشارات و فناوری آموزشی (۱۳۹۰) که معین کرد ۵۰/۴ درصد دانش‌آموزان از تصاویر روی جلد مجله رشد راضی بودند، خادمی‌نوش‌آبادی (۱۳۸۸) که نشان‌دهنده نگرش مثبت دانش‌آموزان به مجله رشد بود و پژوهش صادق (۱۳۸۰) که مشخص کرد ۷۲/۲ درصد مخاطبان نقاشی‌های مجله را مطلوب و زیبا می‌دانستند هم‌راستا است.

با عنایت به نتایج، می‌توان اذعان کرد چنانچه مجله رشد نوجوان از شاخص‌ها و استانداردهای رسانه‌ای فاصله بگیرد با وجود پیام‌های ارزشمند از سوی مخاطبان پس‌زده خواهد شد. از چنین منظری توجه به برخی راهکارها برای ارتقای شاخص‌های رسانه‌ای مجله‌های رشد نوجوان و جوان ضروری است.

مجله‌های رشد نوجوان بیشتر از قالب‌های یک‌سویه و غیرتعاملی رسانه‌ای استفاده می‌کند و هنوز وزن مقاله و متن‌های یک‌طرفه بسیار بیشتر از گفت‌وگو، میزگرد، و داستان است. از همین جهت ضروری است میزان استفاده از قالب‌های دوسویه و تعاملی ارتقاء پیدا کنند.

را بیشتر ترجیح می‌دهند. با توجه به اینکه بیش‌ترین فراوانی مربوط به حروف خطی مجله (۴۰۷) است می‌توان نتیجه گرفت دانش‌آموزان اندازه فعلی حروف مجله را مناسب می‌دانند.

از جنبه انطباق جنبه‌های رسانه‌ای مجله با نیازها و علایق رسانه‌ای دانش‌آموزان می‌توان گفت که مجله در قالب‌های مقاله، سرگرمی، طنز و کمیک استریپ کاملاً منطبق با نیازهای دانش‌آموزان، در قالب‌های گزارش و یادداشت انطباق نسبی مناسب وجود دارد، اما در قالب مصاحبه عملکرد مجله ضعیف و دور از انتظار دانش‌آموزان است.

در زمینه تیترها نیز تیتروهای کوتاه مجله را حدود دوسوم (۶۱/۷ درصد) دانش‌آموزان ترجیح می‌دهند. از نظر حجم مطالب نیز با توجه به اینکه اغلب مطالب مجله کوتاه، یک یا دوصفحه‌ای است. بیش از ۷۰ درصد دانش‌آموزان مطالب کوتاه یک و دوصفحه‌ای مجله را می‌پسندند اما در مورد شیوه دسترسی به مجله باوجود آغاز توسعه روند مجازی شدن مجله بیش‌تر دانش‌آموزان با ۵۴/۴ درصد نسخه کاغذ را ترجیح می‌دهند. در مجموع در سه شاخص از چهار شاخص انطباق کامل و در شاخص چهارم نیز انطباق نسبی برقرار است.

یافته‌های این پژوهش با نتایج پژوهش تافانی (۲۰۰۴) در مورد "فواید به‌کارگیری مجله و روزنامه در کلاس درس" و نتایج پژوهش سلیمی (۱۳۸۲) در زمینه نقش مجلات رشد در تأمین نیازهای آموزشی، تفریح و سرگرمی حمایت می‌شود. این پژوهش‌ها نشان داده‌اند، مجله و سایر رسانه‌ها منابع قدرتمند اطلاعاتی هستند که به خواننده امکان بسط و گسترش اطلاعات و خودآموزی را می‌دهند. این یافته‌ها همچنین نشان می‌دهد رسانه‌ها نه تنها به‌عنوان یک ابزار آموزشی بلکه عنوان یک منبع سرگرمی و ایجاد تنوع آموزشی است. آموزش باید سرگرم‌کننده باشد و با استفاده از مجلات، معلمان می‌توانند آموزش خود را همراه با سرگرمی و تفریح ارائه نمایند. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که از جنبه هنری و تصویری، دانش‌آموزان بر تصویری شدن مجله و کاستن از متن تأکید دارند و عکس‌های تمام صفحه و بزرگ و رنگی را ترجیح می‌دهند. همچنین از نظر اندازه

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

References

- امینیون، عفت؛ و شریفی پور، زهرا. (۱۳۹۵). ضرورت بررسی کتب درسی و تحلیل محتوا در نظام آموزش و پرورش ایران، دومین کنفرانس بین‌المللی و علوم انسانی آل احمدی، مریم السادات؛ و شرفی ابقاء، افسانه. (۱۳۹۵). اهمیت و لزوم استفاده از کتاب درسی به‌روز در فرآیند یاددهی یادگیری، کنفرانس ملی دانش و فناوری روانشناسی، علوم تربیتی و جامع روانشناسی ایران. باقری نجف‌آباد، زینب و رحیمیان، جلال (۱۳۹۶). تحلیل محتوای متون درسی زبان فارسی از نظر تناسب آن با سن دانش‌آموزان، نشریه فناوری آموزش، ۱۳(۲)، ۲۶۸-۲۵۹. برنامه سالانه مجله رشد نوجوان (۱۴۰۰). دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی. بیات، فریبرز. (۱۳۹۴). نشریات رشد چگونه منتشر می‌شوند؟ سالنامه رشد، دفتر انتشارات و فناوری آموزشی. جوانمرد، غلامحسین؛ و پور قهرمانی، سوسن. (۱۳۹۴) نقش هوش هیجانی و سازگاری اجتماعی در تبیین و پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه، ۲(۳)، ۴۲-۳۱. حمید زاده، غلامرضا. (۱۳۸۵). ارزشیابی مجلات رشد علوم اجتماعی از نگاه مخاطبان و متخصصان، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی. خادمی نوش‌آبادی، سید جلال. (۱۳۸۸). ارزیابی دانش‌آموزان کلاس‌های اول، دوم و سوم ابتدایی استان یزد درباره مجلات رشد کودک و نوآموز سلیمی، مینا. (۱۳۸۲). برآورد نیازهای دانش‌آموزان دوره راهنمایی شهر تهران با توجه به اهداف نشریه رشد نوجوان از دیدگاه دبیران و دانش‌آموزان، پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش، طرح پژوهشی پایان‌یافته شاه‌محمدی، نیره. (۱۳۹۸). ارزشیابی مجله رشد دانش‌آموز از دیدگاه کارشناسان، معلمان و دانش‌آموزان، فصلنامه رسانه، ۳۰(۱۴).
- صادق، شهلا. (۱۳۸۱). نظرسنجی از مخاطبان مجله رشد دانش‌آموز، دفتر انتشارات و فناوری آموزشی. مرکز مطالعات راهبردی. (۱۳۸۰). راز ماندگاری مجلات رشد، پایه‌گذاری درست و اصولی آن است. گزارش نشست هم‌اندیشی با نمایندگان مجلات رشد استان‌های لرستان،

میزان متن و نوشته بر اطلاع‌نگاری و اینفوگرافی و تصویر در مجله غلبه دارد و لازم است با توجه به گرایش تصویری دانش‌آموزان به اطلاع‌نگاری و اینفوگرافی، فتورمان و... بیشتر توجه شود.

از نظر شیوه دسترسی به مجله و دریافت آن یافته‌ها نشان می‌دهد بیش از ۵۰ درصد دانش‌آموزان دوره اول متوسطه مجله رشد نوجوان را کم دریافت می‌کنند همچنین بیش از ۴۰ درصد دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه مجله را مشترک نیستند و دریافت نمی‌کنند. این ارقام قابل توجه هستند و نیازمند بازنگری جدی سیستم توزیع است.

با وجود تحول رسانه‌ها به‌طرف مجازی شدن و حرکت مناسب مجله رشد نوجوان به این سمت اما ۵۴/۴ درصد دانش‌آموزان دوره‌های اول و دوم متوسطه نسخه پرینتی این مجلات را ترجیح می‌دهند و از این جهت ضروری است مدیریت مجله انتشار منظم نسخه پرینتی را همپای نسخه دیجیتال در دستور کار قرار دهد.

موازین اخلاقی

در این پژوهش موازین اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی و رازداری رعایت شد. با توجه به شرایط و زمان تکمیل پرسشنامه‌ها ضمن تأکید به تکمیل تمامی سؤال‌ها، شرکت‌کنندگان در مورد خروج از پژوهش مختار بودند. پس از اتمام پژوهش گروه گواه نیز تحت مداخله قرار گرفتند.

تشکر و قدردانی

نویسندگان پژوهش حاضر بر خود لازم دانستند که از کلیه افرادی که در پژوهش شرکت نمودند و همکاری لازم را جهت اجرای پژوهش نمودند، کمال تشکر و سپاس خود را ابراز نمایند.

مشارکت نویسندگان

نویسنده این پژوهش در طراحی، مفهوم‌سازی، روش شناسی، گردآوری داده‌ها، تحلیل آماری داده‌ها، پیش‌نویس، ویراستاری و نهایی سازی نقش داشت.

تعارض منافع

- Kohkiloyeh and Boyer Ahmad provinces, Publications and Educational Technology Office.
- Center for Strategic Studies. (2011). National attitude towards growth magazines: Abstracts of survey findings in 19 provinces, Growth Yearbook, 8.
- Charter of Roshd Magazines (2011). Center for Strategic Studies, Office of Publications and Educational Technology, 1-2.
- Hamidzadeh, Gh. (2006). Evaluating social science growth journals from the perspective of audiences and experts, research and educational planning organization.
- Javanmard, Gh., & Pour Ghahremani, S. (2015). The role of emotional intelligence and social adjustment in explaining and predicting the academic progress of secondary school students, 2(3), 31-42.
- Khademi Noushabadi, S. J. (2009). Evaluation of first, second and third grade students of Yazd province about child development magazines
- Miller, K. (2005). Communication theories. USA: Macgraw-Hill.
- Mirza Beigi, A. (2002). Children's and youth press: importance and necessities. The book of the month for children and teenagers. 74-77.
- Mirza Jafari, F. (2013). The role of Roshd magazines in improving the quality of education, Mehr news agency, available at: <https://www.mehrnews.com/news/5094672>
- Naghieb al-Sadat, S. R. (2001). Needs assessment and assessment of social science growth magazine, social science growth magazine, publishing and educational technology office.
- Naseri, M. (2015). Today's fluid audience should be taken seriously, a report from the meeting of Roshd student magazines, Roshd yearbook, publishing office and educational technology.
- Nossek, H., Adoni, H., & Nimrod, G. (2015). Media Audiences| Is Print Really Dying? The State of Print Media Use in Europe. International Journal of Communication, 9, 21.
- Riff, D., Lacy, S., Fico, F., & Watson, B. (2019). Analyzing media messages: Using quantitative content analysis in research. Routledge.
- Sadegh, Sh. (2002). A survey of the audience of the student growth magazine, Office of Publications and Educational Technology.
- Salimi, M. (2003). Estimating the needs of middle school students in Tehran according to the goals of Roshd Nojavan magazine from the point of view of teachers and students, Research Institute of Education Studies, completed research project
- کردستان و کهگیلویه و بویراحمد، دفتر انتشارات و فناوری آموزشی.
- مرکز مطالعات راهبردی. (۱۳۹۰). نگرش ملی به مجلات رشد: چکیده یافته‌های نظرسنجی در ۱۹ استان، سالنامه رشد، ۸.
- منشور مجله‌های رشد (۱۳۹۰). مرکز مطالعات راهبردی، دفتر انتشارات و فناوری آموزشی، ۱-۲.
- میرزا بیگی، علی (۱۳۸۱). مطبوعات کودک و نوجوان: اهمیت و ضرورت‌ها. کتاب ماه کودک و نوجوان. ۷۴-۷۷.
- میرزا جعفری، فاطمه. (۱۳۹۲). نقش مجلات رشد در ارتقای سطح کیفی تعلیم و تربیت، خبرگزاری مهر قابل دسترسی در ۲۰ تیر ۱۴۰۰ از سایت: <https://www.mehrnews.com/news/5094672>
- ناصری، محمد. (۱۳۹۴). مخاطب سیال امروز را جدی بگیریم، گزارشی از نشست مجلات دانش‌آموزی رشد، سالنامه رشد، دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی.
- نقیب السادات، سیدرضا. (۱۳۸۰). نیازسنجی و ارزیابی مجله رشد علوم اجتماعی، مجله رشد علوم اجتماعی، دفتر انتشارات و فناوری آموزشی.
- Al-Ahmadi, M., & Sharfi Ebqa, A. (2016). The importance and necessity of using an up-to-date textbook in the process of teaching and learning, National Conference of Psychological Knowledge and Technology, Educational Sciences and Comprehensive Psychology of Iran.
- Aminiyoun, E., & Sharifipour, Zahra. (2016). The necessity of reviewing textbooks and content analysis in Iran's education system, the second international conference on humanities
- Annual schedule of Roshd Nojavan magazine. (2021). Office of Publications and Educational Technology.
- Bagheri Najafabad, Z., & Rahimian, J. (2017). Analysis of the content of Persian language textbooks in terms of its appropriateness with the age of students, Education Technology Journal, 13(2), 268-259.
- Bayat, F. (2015). How are Roshd publications published?, Roshd Almanac, Office of Publications and Educational Technology.
- Bryant, J., & Oliver, M. B. (Eds.). (2009). Media effects: Advances in theory and research. Routledge.
- Center for Strategic Studies. (2001). The secret of sustainability of Roshd magazines is its correct and principled foundation. The report of the meeting with the representatives of Roshd magazines of Lorestan, Kurdistan and

- Shahmohammadi, N. (2019). Evaluation of student growth magazine from the point of view of experts, teachers and students, *Media Quarterly*, 30(114).
- Sullivan, T., Hartley, J., Saunders, D. & Fiske, J. (1994). *Key concepts in communication and cultural studies*.
- Tafari, V. (2004) *Teaching through Media*, Onufri, Tirana
- Valkenburg, P. M., Peter, J., & Walther, J. B. (2016). Media effects: Theory and research. *Annual review of psychology*, 67, 315-338.

